

Зразок оформлення практичного (лабораторного) заняття

1. Тема заняття: Теоретичні та методологічні засади інвестиційного менеджменту.

2. Мета проведення заняття

закріплення теоретичних знань, одержаних в результаті вивчення питань по теоретичним та методологічним засадам інвестиційного менеджменту.

2.1 Після виконаної роботи студент повинен

знати:

1. Економічна сутність інвестицій та критерії їх класифікації.
2. Суть інвестиційної діяльності та механізм її здійснення.
3. Розвиток інвестиційних теорій.
4. Поняття інвестиційного ринку та його кон'юнктури.
5. Державне регулювання інвестиційної діяльності (необхідність, мета, форми).

вміти: висвітлити економічну сутність інвестицій та критерії їх класифікації; охарактеризувати суть інвестиційної діяльності та механізм її здійснення; відслідкувати еволюцію інвестиційних теорій; розкрити поняття інвестиційного ринку та його кон'юнктури; вивчити правове регламентування інвестиційної діяльності.

3. Короткі відомості з теоретичної частини роботи

Інвестиційний менеджмент (англ. management — управління) — сукупність методів, прийомів, способів та принципів управління інвестиційним процесом, рухом інвестиційних ресурсів з метою одержання доходу в майбутньому.

Зміст інвестиційного менеджменту полягає в організації грамотної роботи з інвестиціями, спрямованої на збереження і збільшення капіталу підприємства, його розвиток в умовах невизначеності та ризику.

Інвестиційний менеджмент охоплює проблеми управління капіталом компанії, її активами, ліквідністю на основі ефективних інвестицій, систем інвестиційного планування, бізнес-проектів, розроблення портфельних сценаріїв інвестування, мінімізації ризику.

Управлінська діяльність, пов'язана з інвестиційним процесом, може здійснюватися на рівнях держави, території, регіону, галузі, підприємства. Це зумовлює особливості управління інвестиційною діяльністю в масштабах держави і в межах окремих господарюючих суб'єктів. Водночас менеджмент на всіх рівнях спирається на єдину методологічну основу оцінювання ефективності використання обмежених ресурсів.

Інвестиційний менеджмент здійснюють на основі таких принципів:

- інтегрованість із загальною системою управління інвестиційною діяльністю;
- комплексність і системність у формуванні управлінських рішень;
- динамічність управління;
- варіативність підходів до розроблення деяких управлінських рішень;
- орієнтованість та узгодженість із стратегічними цілями розвитку підприємства.

Сутність інвестиційного менеджменту виявляється у виконуваних ним функціях. З урахуванням його комплексного змісту виокремлюють дві основні групи функцій: **функції суб'єкта управління** та **спеціальні функції**.

Функції інвестиційного менеджменту як суб'єкта управління. Їх склад загалом характерний для будь-якої підсистеми менеджменту. До них належать організація, аналіз, планування, мотивація, контроль.

Функція організації передбачає структурування об'єкта управління, окреслення прав і обов'язків відповідних підрозділів.

Функція аналізу полягає в дослідженні активності й ефективності інвестиційної діяльності підприємства з метою виявлення резервів для їх зростання.

Функція планування передбачає визначення цілей і вибір шляхів їх досягнення з урахуванням обмеженості ресурсів.

Функція мотивації є діяльністю, спрямованою на реалізацію поставлених цілей. З її допомогою приводять у дію чинники, що впливають на поведінку людей і враховують їхні потреби.

Функція контролю полягає у своєчасному визначенні, наскільки реальні процеси в інвестиційній діяльності підприємства відхиляються від запланованих параметрів, виявленні причин таких відхилень і оперативному реагуванні на їх виявлення.

Спеціальні функції інвестиційного менеджменту. Вони характеризують специфіку інвестиційного менеджменту як особливого виду управлінської діяльності. До них зараховують розроблення інвестиційної стратегії, управління реальними інвестиціями, портфелем реальних інвестиційних проєктів, фінансовими інвестиціями, портфелем цінних паперів, формуванням інвестиційних ресурсів, інвестиційними ризиками, дохідністю інвестицій, ліквідністю інвестицій.

Функції інвестиційного менеджменту реалізують за певними напрямками. Основними з них є такі:

- дослідження зовнішнього інвестиційного середовища;
- прогнозування кон'юнктури інвестиційного ринку;
- розроблення стратегічних напрямів інвестиційної діяльності та стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства;
- пошук та оцінювання інвестиційної привабливості окремих реальних інвестиційних проектів, відбір найефективніших із них;
- оцінювання інвестиційних якостей фінансових інструментів, відбір найефективніших із них, формування інвестиційної програми (портфеля);
- поточне управління інвестиційним портфелем та реалізацією реальних інвестиційних проектів і програм;
- розроблення пропозицій щодо реструктуризації інвестиційних портфелів (програм).

4. Методичні рекомендації з виконання та оформлення (короткі рекомендації до виконання (розв'язання практичних (лабораторних) завдань; різні види практичних завдань відповідно до спеціальності (задачі, завдання, зразки тестів, вправи тощо))

Тести

1. Інвестиції – це:

- а) усі види майнових цінностей;
- б) усі види інтелектуальних цінностей;
- в) програмний документ;
- г) право користування землею.

2. Інвестиції поділяють на:

- а) реальні;
- б) прямі;
- в) фінансові;
- г) непрямі.

3. Інвестиційна діяльність може здійснюватись у вигляді:

- а) інвестування юридичними особами;
- б) інвестування фізичними особами;
- в) державного інвестування;
- г) іноземного інвестування;
- д) спільного інвестування громадянами і юридичними особами України та іноземних держав;

11. Ефект мультиплікатора – це:

- а) коефіцієнт зростання доходу від зростання чистих інвестицій;
- б) отримання доходу від чистих інвестицій;
- в) отримання чистого прибутку від валових інвестицій.

12. Координацію інвестиційної діяльності в Україні здійснює:

- а) національне агентство України з реконструкції та розвитку;
- б) національне агентство з питань банкрутства;
- в) консультативна рада з питань іноземних інвестицій;
- г) державний інвестиційно-кліринговий комітет.

13. Фактори, які впливають на обсяг інвестицій:

- а) розподіл отриманого доходу на споживання;
- б) розподіл отриманого доходу на збереження;
- в) розподіл отриманого доходу на споживання та збереження;
- г) очікувана норма чистого прибутку;
- д) ставка позичкового відсотка;
- е) очікуваний темп інфляції.

14. У яких формах здійснюються інвестиції на об'єктах підприємницької діяльності (відзначити відповідність за ознаками):

а) за об'єктом вкладання;	1) прямі;
б) за характером в інвестування;	2) непрямі;
в) за періодом інвестування;	3) довгострокові;
г) за формами власності інвесторів;	4) короткострокові;
д) за регіональною ознакою;	5) реальні;
	6) фінансові;
	7) приватні;
	8) державні;
	9) спільні;
	10) іноземні;
	11) інвестиції в середині держави;
	12) інвестиції за кордоном.

15. Відзначте окремі форми правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні:

- а) управління об'єктами інвестування;
- б) регулювання сфери об'єктів інвестування;
- в) податкове регулювання;
- г) стягнення податків;
- д) надання фінансової допомоги;
- е) проведення відповідної кредитної політики;
- є) проведення амортизаційних відрахувань;

- ж) регулювання інвестиційної діяльності шляхом проведення відповідної амортизаційної політики;
- з) регулювання фінансових інвестицій;
- и) експертиза інвестиційного проекту;
- і) забезпечення захисту інвестицій;
- й) регулювання умов здійснення інвестицій за межами держави.

16. Вкажіть відповідність:

- а) юридична особа, яка бере на себе функцію повної реалізації інвестованого капіталу; 1) фірма-девелопер;
- б) юридична особа – посередник з торгівлі нерухомістю; 2) фірма-ріелтор;
- в) юридична особа, яка розробляє різну документацію (інформаційну, науково-технічну і т. д.). 3) інжиніринго-консалтингова фірма.

17. Фінансово-кредитна система держави – це:

- а) НБУ;
- б) комерційні банки;
- в) спеціалізовані банки;
- г) інвестиційні фонди;
- д) інвестиційні компанії;
- е) страхові компанії;
- є) лізингові компанії;
- ж) банківські консорціуми.

18. Вкажіть основні суб'єкти інвестиційної діяльності:

- а) фізична особа;
- б) держава;
- в) господарські товариства;
- г) об'єднання;
- д) функціональні учасники інвестиційного процесу;
- е) учасники інвестиційного процесу;
- є) фінансово-кредитні установи.

19. Дисконтування – це:

- а) визначення теперішньої вартості майбутніх доходів;
- б) визначення майбутньої вартості грошових коштів;
- в) урахування фактора інфляції;
- г) визначення вартості ануїтету.

5. Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

Проблемне питання:

Які макроекономічні чинники мають найбільший вплив на інвестиційну активність в Україні?

6. Рекомендована література

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 р.
2. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. - К.: МП "Итем" ЛТД "Юнайтед Лондон Трейд Лимитед", 1995, 447 с.
3. Вовчак О. Д. Інвестування : навч. посіб. / О. Д. Вовчак. - Львів : Новий Світ-2000, 2008. - 543 с. - Термінол. слов.: с. 520-536.
4. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навчальний посібник. — К.: Каравела, 2012. — 432 с.
5. Інвестування : підручник / В. М. Гриньова [та ін.]. - К. : Знання, 2008. - 452 с.
6. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. В. Майорова]; - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.
7. Мойсеєнко І. П. Інвестування. – К.: Знання, 2006. – 490 с.
8. Сазонець І. Л., Федорова В. А. Інвестування: міжнародний аспект: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 272 с.
9. Титаренко Н. О., Поручник А. М. Теорії інвестицій: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2000.- 160 с.
10. Щукін Б. М. Інвестування: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2004. – 216 с.

2. Тема заняття: Сутність та основні теоретичні аспекти інноваційного менеджменту

2. Мета проведення заняття

закріплення теоретичних знань, одержаних в результаті вивчення питань по сутності та основним теоретичним аспектам інноваційного менеджменту

2.1 Після виконаної роботи студент повинен

знати:

1. Економічна сутність інновацій та інноваційного процесу.
2. Критерії оцінки інноваційних проектів підприємств. Фінансова підтримка інноваційної діяльності.
3. Характеристика іноземних інвестицій. Основні напрями міжнародної інвестиційної діяльності.
4. Інвестиції у вільні економічні зони.
5. Політика держави з залучення іноземних інвестицій. Стан іноземного інвестування в економіку України.

вміти: розкрити та охарактеризувати економічну сутність інновацій та інноваційного процесу; навести критерії оцінки інноваційних проектів підприємств; дати характеристику іноземних інвестицій та основних напрямів міжнародної інвестиційної діяльності; охарактеризувати інвестиції у вільні економічні зони; розкрити політику держави з залучення іноземних інвестицій.

3. Короткі відомості з теоретичної частини роботи
Основним об'єктом інвестиційного менеджменту є інвестиції.

Інвестиції — різні види активів, які вкладають в об'єкти підприємницької діяльності, різні програми та окремі проекти з метою отримання прибутку, досягнення певних соціальних або природоохоронних результатів.

Економічна природа інвестицій зумовлена закономірностями процесу розширеного відтворення і полягає у використанні частини додаткового суспільного продукту для збільшення кількості і якості всіх елементів системи продуктивних сил суспільства. Джерелом інвестицій є фонд нагромадження, або частина національного доходу, що заощаджується і спрямовується на збільшення та розвиток факторів виробництва, а також фонд відшкодування, що використовується для оновлення зношених засобів виробництва у вигляді амортизаційних відрахувань.

Інвестиції, забезпечуючи динамічний розвиток підприємств, дають змогу розв'язувати такі завдання, як розширення власної підприємницької діяльності шляхом нагромадження фінансових і матеріальних ресурсів; придбання нових підприємств; диверсифікація завдяки освоєнню нових сфер бізнесу.

Потреба підприємств в інвестиціях виникає у певних ситуаціях. До найпоширеніших із них належать такі: створення нового підприємства; розширення виробництва; оновлення зношеного і застарілого устаткування; просування товарів на ринок з метою збільшення кількості продажів, а отже, комерційного прибутку від більшого обсягу діяльності.

Класифікацію інвестицій:

За сферами вкладення розрізняють:

- виробничі інвестиції (вкладення у виробничі ресурси: основні засоби і предмети праці);
- фінансові інвестиції (вкладення коштів у цінні папери, тощо);
- інтелектуальні інвестиції (вкладення коштів в об'єкти інтелектуальної власності).

За цілями застосування інвестиції поділяють на:

- первинні інвестиції, або нетто-інвестиції, здійснювані при створенні або придбанні підприємства;
- інвестиції на розширення (екстенсивні), що спрямовують на розширення виробничого потенціалу;
- реінвестиції, тобто використання вільних доходів, одержаних унаслідок реалізації інвестиційного проекту;
- інвестиції на заміну, внаслідок яких наявне устаткування замінюється новим;
- інвестиції на раціоналізацію, спрямовані на модернізацію технологічного устаткування
- інвестиції на зміну програми випуску продукції;
- інвестиції на диверсифікацію, пов'язані зі зміною номенклатури виробів;
- інвестиції на забезпечення виживання підприємства у перспективі, що спрямовують на НДДКР;
- бруто-інвестиції, до яких належать нетто-інвестиції та реінвестиції;
- ризикові інвестиції, або венчурний капітал, — інвестиції у формі випуску акцій підприємствами, які функціонують у нових сферах діяльності, пов'язаних із великим ризиком.

За характером участі в інвестуванні виокремлюють:

- прямі інвестиції, під якими розуміють безпосередню участь інвестора у вкладенні коштів в обраний ним об'єкт;

— непрямі інвестиції пов'язані з інвестуванням, що опосередковується інвестиційними або іншими посередниками.

За формою власності інвестиції поділяють на:

— приватні інвестиції (вкладення коштів фізичними особами або недержавними підприємствами);

— державні інвестиції (вкладення коштів центральними або місцевими органами влади за рахунок бюджету, позабюджетних фондів і позикових коштів та вкладення державних підприємств);

— іноземні інвестиції (вкладення коштів іноземних громадян, юридичних осіб і держави);

— спільні інвестиції (вкладення коштів резидентів і нерезидентів).

За об'єктами вкладення коштів розрізняють:

— реальні інвестиції (вкладення грошей у реальні матеріальні та нематеріальні активи);

— портфельні інвестиції (вкладення грошей у різні фінансові інструменти)

За інвестиційною територією можуть бути:

— внутрішні інвестиції (вкладення коштів в об'єкти інвестування, розташовані у межах певної території (країни));

— зовнішні інвестиції (вкладення коштів в об'єкти інвестування за кордоном).

За способом обліку інвестованих коштів виокремлюють:

— Валові інвестиції (загальний обсяг вкладення коштів у нове будівництво, придбання засобів і предметів, приріст товаро-матеріальних запасів та інтелектуальної цінності);

— Чисті інвестиції (вся сума валових інвестицій за вирахуванням амортизаційних відрахувань).

4. Методичні рекомендації з виконання та оформлення (короткі рекомендації до виконання (розв'язання практичних (лабораторних) завдань; різні види практичних завдань відповідно до спеціальності (задачі, завдання, зразки тестів, вправи тощо))

Тести:

1. Антисипативна процентна ставка – це:

- а) вираження процентної ставки як відношення суми доходу до величини наращеної суми;
- б) виражена у процентному відношенні сума нарахованих за визначений інтервал часу доходів до первісної суми;
- в) нарахування відсотка, використовуючи формули факторіала;
- г) нарахування відсотка з урахуванням курсових коливань національної валюти.

2. На скільки відсотків зросли ціни за розглянутий період часу показує:

- а) індекс інфляції;
- б) рівень інфляції;
- в) фактор інфляції;
- г) усі варіанти неправильні.

3. Номінальна дохідність інвестиційної операції містить:

- а) реальну дохідність;
- б) реальну дохідність та інфляційну складову;
- в) рівень інфляції;
- г) дисконтну ставку.

4. Реальна дохідність відбиває:

- а) на скільки відсотків зросли ціни за розглянутий період часу;
- б) чисту ефективність інвестиційної операції;
- в) у скільки разів зросли ціни за розглянутий період часу;
- г) річну процентну ставку за кредит.

5. Реальна дохідність стосовно номінальної дохідності інвестиційної операції завжди:

- а) менше її;
- б) більше її;
- в) дорівнює їй;
- г) може бути як більше, так і менше.

6. Склад інвестиційного ринку такий:

- а) ринок об'єктів реального інвестування;
- б) ринок об'єктів інтелектуального інвестування;
- в) ринок інструментів фінансового інвестування;
- г) фондовий ринок цінних паперів;
- д) прями капіталовкладення.

7. Визначить об'єкти ринку реального інвестування:

- а) грошовий ринок;
- б) ринок нерухомості;
- в) ринок цінних паперів;
- г) ринок об'єктів тезаврації.

8. Визначіть об'єкти ринку інструментів фінансового інвестування:

- а) грошовий ринок;
- б) ринок нерухомості;
- в) ринок цінних паперів;
- г) ринок об'єктів тезаврації;
- д) ринок об'єктів, що приватизуються.

9. Визначить об'єкти грошового ринку:

- а) вільно конвертована валюта;
- б) нерухомість;
- в) цінні папери;
- г) депозитні вклади;
- д) об'єкти, що приватизуються.

10. Для кон'юнктури інвестиційного ринку характерні такі стадії:

- а) підвищення кон'юнктури;
- б) кон'юнктурний бум;
- в) послаблення кон'юнктури;
- г) кон'юнктурний спад;
- д) кон'юнктурний затишок.

11. Які етапи об'єднує вивчення кон'юнктури інвестиційного ринку:

- а) поточні спостереження;
- б) епізодичні спостереження;
- в) аналіз поточної кон'юнктури;
- г) виявлення сучасних тенденцій розвитку ринку;
- д) прогнозування кон'юнктури інвестиційного ринку;
- е) формування інвестиційного портфеля.

12. Визначить елементи, які характеризують стан кон'юнктури інвестиційного ринку:

- а) пропозиція;
- б) попит;
- в) ціна;
- г) конкуренція;
- д) усі відповіді правильні.

13. Укажіть стадії вивчення інвестиційного ринку для розробки стратегії інвестиційної діяльності і формування інвестиційного портфеля:

- а) оцінка та прогнозування макроекономічних показників інвестиційного ринку;
- б) оцінка та прогнозування привабливості галузей економіки;
- в) оцінка та прогнозування привабливості регіону;

г) оцінка та прогнозування привабливості підприємства.

14. Інвестиції на підприємстві направляються на:

- а) розвиток виробництва;
- б) розвиток невиробничої сфери;
- в) розширення виробництва;
- г) нове будівництво;
- д) придбання цінних паперів;
- е) вкладення в активи інших підприємств;
- є) придбання облігацій;
- ж) вкладення в активи підприємств-виробників.

15. Структура інвестицій визначає:

- а) склад інвестицій за видами;
- б) склад інвестицій за напрямками використання;
- в) частку інвестицій за видами та напрямками у загальному їх обсязі.

16. Види структур капітальних вкладень:

- а) технологічна;
- б) технічна;
- в) відтворювальна;
- г) галузева;
- д) міська;
- е) територіальна.

17. Укажіть відповідність видів структур.

а) технічне переозброєння;	1) технологічна;
б) розширення;	2) відтворювальна;
в) нове будівництво;	3) технічна.
г) модернізація;	
д) реконструкція;	
е) будівельно-монтажні роботи;	
є) придбання машин обладнання та їх монтаж.	

18. Дохід від участі в капіталі – це дохід який було отримано від інвестицій:

- а) в асоційовані підприємства;
- б) у дочірні підприємства;
- в) у сумісні підприємства;
- г) в асоційовані та дочірні підприємства;
- д) у дочірні та сумісні підприємства;
- е) в асоційовані, дочірні та сумісні підприємства

19. Основні етапи відбору підприємства щодо інвестування:

- а) попередня оцінка і відбір підприємств;

- б) оцінка фінансового становища і відбір підприємств;
- в) оцінка перспектив розвитку і відбір підприємств;
- г) оцінка виробничо-технологічного і кадрового потенціалу підприємств;
- д) остаточний вибір об'єкта інвестування.

20. Законодавча база інвестиційної діяльності (ІД) в Україні декларує рівні права всіх суб'єктів незалежно від форм власності та господарювання:

- а) здійснювати ІД;
- б) самостійно визначати мету, напрями, види й обсяги інвестування;
- в) заохочувати будь-яких учасників ІД на договірній основі;
- г) володіти об'єктами інвестицій;
- д) розпоряджатися фінансовими результатами від інвестиційної діяльності;
- е) користуватись об'єктами і фінансовими результатами від інвестиційної діяльності.

21. Держава впливає на інвестиційну діяльність (вказіть відповідність):

- а) прямо; 1) державний сектор економіки;
- б) опосередковано; 2) державні інститути;
 - 3) органи виконавчої влади;
 - 4) НБУ;
 - 5) фонд державного майна;
 - 6) державний інноваційний фонд.

22. Вкажіть форми непрямого впливу держави на інвестиційну діяльність, виходячи зі світового досвіду:

- а) податкове регулювання;
- б) амортизаційна політика;
- в) державне кредитування та позики;
- г) приватне кредитування та позики;
- д) приватизація;
- е) націоналізація;
- є) регулювання фінансових інвестицій;
- ж) державний лізинг;
- з) забезпечення захисту інвестицій;
- и) ліцензування;
- і) квотування;
- й) антимонопольні заходи;
- к) стандартизація;
- л) інші.

23. Юридична особа, установа у формі акціонерного товариства, виключною діяльністю якої є спільне інвестування:

- а) інвестиційна компанія;
- б) інвестиційний фонд?

24. Торговець цінними паперами, який, крім інших видів діяльності може застосовувати засоби для здійснення спільного інвестування шляхом емісії цінних паперів та їх розміщення – це:

- а) інвестиційна компанія;
- б) інвестиційний фонд.

25. Інвестиційна привабливість регіонів України оцінюється на основі розмежування за узагальненими показниками:

- а) рівень загальноєкономічного розвитку;
- б) рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону;
- в) рівень розвитку інвестиційної інфраструктури галузі;
- г) демографічна характеристика регіону;
- д) демографічна характеристика галузі;
- е) рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону;
- є) рівень криміногенних, економічних та інших ризиків.

26. До галузей з пріоритетною інвестиційною привабливістю в Україні відносяться:

- а) електроенергетика;
- б) хімічна промисловість;
- в) виробництво натуральної шкіри;
- г) вугільна промисловість;
- д) цукрова промисловість;
- ж) нафтодобувна промисловість.

27. До галузей з низькою інвестиційною привабливістю в Україні відносяться:

- а) електроенергетика;
- б) хімічна промисловість;
- в) виробництво натуральної шкіри;
- г) вугільна промисловість;
- д) цукрова промисловість.

28. Визначте види реальних інвестицій:

- а) відновлення, здійснені за рахунок коштів фонду відшкодування підприємства;
- б) розширення (чисті інвестиції), здійснені за рахунок частини національного доходу;
- в) розширення, здійснені за рахунок фонду накопичення;
- г) валові інвестиції.

29. Реальні інвестиції можуть характеризуватися такими показниками:

- а) обсяг інвестицій;
- б) норма інвестицій;
- в) вартісне вираження вкладеного капіталу;
- г) коефіцієнт приросту капіталомісткості;
- д) накопичення;
- е) використання частини національного доходу на розширене відтворення.

30. Вкажіть основний напрям використання капітальних вкладень:

- а) реалізація соціальних програм;
- б) пропорційність розміщення виробничих сил;
- в) гармонійний розвиток галузей народного господарства;
- г) прискорення темпів розвитку НТП та базових галузей народного господарства;
- д) реалізація програм розвитку паливно-енергетичного комплексу;
- е) реалізація житлових програм, відновлення ОВФ;
- є) здійснення найважливіших побудов.

31. За джерелами фінансування капіталовкладення поділяються на:

- а) децентралізовані;
- б) основні;
- в) бюджетні;
- г) централізовані.

32. Форми реального інвестування:

- а) придбання цілісних майнових комплексів;
- б) нове будівництво;
- в) реконструкція;
- г) модернізація;
- д) відновлення окремих видів устаткування;
- е) інноваційне інвестування.

33. Розрізняють інвестиційні проекти підприємства за ознаками (укажіть відповідність):

а) забезпечують приріст обсягу продукції; інвестування;	1) за цілями
б) забезпечують розширення асортименту; реалізації;	2) за строками
в) забезпечують підвищення якості; автономності	3) за рівнем
г) забезпечують зниження собівартості;	реалізації;
д) незалежні від реалізації інших проектів; передбаченою схе-	4) за
е) залежні від реалізації інших проектів;	мою фінансування.

- є) короткострокові інвестиційні проекти;
- ж) середньострокові інвестиційні проекти;
- з) довгострокові інвестиційні проекти;
- и) із зовнішніх джерел;
- і) із внутрішніх джерел;
- й) із власних джерел;
- к) із залучених джерел;
- л) із займаних (кредиту) джерел.

34. Відмітьте найбільш істотні ризики впровадження інвестиційних (ІІ) проектів (п'ять):

- а) ризик істотної затримки початку реалізації ІІ;
- б) ризик несвоєчасного завершення будівельно-монтажних робіт ІІ;
- в) ризик істотного перевищення розрахованої кошторисної вартості ІІ;
- г) ризик виникнення пожежі;
- д) ризик несподіваних подій;
- є) ризик невиходу на заплановані показники зовнішньоекономічної діяльності;
- є) ризик зниження запланованого рівня ефективності доцільності та збільшення періоду окупності інвестицій.

35. Вкажіть джерела фінансування інвестиційних проектів:

- а) бюджетні асигнування на беззворотній основі;
- б) бюджетні асигнування на зворотній основі;
- в) державні кредити;
- г) довгострокові кредити НБУ;
- д) державно-комерційне фінансування;
- є) змішане фінансування;
- є) випуск і розміщення державних цінних паперів;
- ж) іноземні інвестиції;
- з) закордонні кредити.

36. Відзначте джерела грошових надходжень в інвестиційну сферу:

- а) власні фінансові ресурси інвестора;
- б) прибуток;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) грошові накопичення;
- д) заощадження громадян;
- є) позичкові фінансові кошти;
- є) облігаційні займи;
- ж) банківські кредити;
- з) бюджетні кредити;
- 10) залучений капітал;
- 11) кошти, отримані від продажу акцій;
- 12) кошти, отримані від продажу інших цінних паперів;

- 13) внески громадян;
- 14) бюджетні інвестиції.

37. У якій якості можуть здійснювати свою діяльність інвестиційні інститути як учасники фондового ринку:

- а) фінансових брокерів;
- б) фінансових посередників;
- в) інвестиційних консультантів;
- г) інвестиційних компаній;
- д) інвестиційних фондів?

38. Для управління портфелем інвестицій необхідно керуватися портфельною стратегією, яка визначається:

- а) типом портфеля;
- б) метою створення портфеля;
- в) станом ринку, його повнотою;
- г) динамікою процентної ставки;
- д) курсовою вартістю цінних паперів;
- е) можливістю реалізації мети інвестиційних фондів через портфелі цінних паперів;
- є) діючим законодавством;
- ж) загальноекономічним станом;
- з) необхідністю підтримання рівня ліквідності;
- 10) мінімізацією ризиків;
- 11) типом стратегії;
- 12) короткостроковістю;
- 13) середньостроковістю;
- 14) довгостроковістю.

39. Оцінка інвестиційної привабливості фірми здійснюється інвестором при таких умовах:

- а) визначення цілеспрямованості здійснення капіталовкладень;
- б) вибір для придбання альтернативних об'єктів приватизації;
- в) купівля акцій окремих компаній;
- г) обґрунтування ефективності інвестицій.

40. При визначенні стадій життєвого циклу підприємства проводиться аналіз:

- а) так;
- б) ні.

41. Основні напрями фінансового аналізу підприємства у процесі оцінки інвестиційної привабливості:

- а) оборотність активів;
- б) прибутковість капіталу;

- в) фінансова стійкість;
- г) ліквідність активів;
- д) фінансова нестійкість.

42. Вкажіть етапи процесу управління інвестиційною діяльністю компанії:

- а) розробка інвестиційної стратегії;
- б) формування інвестиційного портфеля;
- в) оперативне управління реалізацією інвестиційних програм та проектів.

43. Назвіть основні складові можливості для залучення інвестиційних ресурсів:

- а) реальне інвестування;
- б) фінансові ресурси;
- в) сума резерву капіталу;
- г) запас фінансових ресурсів.

44. Які фактори призначені забезпечити розробку стратегії:

- а) ефективне використання власних фінансових ресурсів;
- б) найбільш ефективне використання власних фінансових ресурсів;
- в) безперервна інвестиційна діяльність у передбачених обсягах;
- г) фінансова стійкість компанії в довгостроковій перспективі;
- д) фінансова ліквідність компанії на наступний рік.

45. Основні етапи розробки стратегії інвестиційних ресурсів такі:

- а) прогнозування споживання всього обсягу інвестиційних ресурсів;
- б) вивчення можливостей формування інвестиційних ресурсів за рахунок усіх можливих джерел;
- в) вивчення можливостей формування інвестиційних ресурсів за рахунок власних і залучених ресурсів;
- г) оптимізація структури джерел формування інвестиційних ресурсів.

46. Можливість вкладення капіталу з метою наступного його збільшення або можливості для підтримки чи збереження чого-небудь – це:

- а) інноваційний потенціал;
- б) інвестиційний потенціал;
- в) комерційний потенціал;
- г) фінансовий потенціал.

47. Можливі джерела формування інвестиційних ресурсів:

- а) власні;
- б) залучені;
- в) займані;

г) отримані;

48. Усі види грошових та інших активів, залучених для здійснення вкладень в об'єкти інвестування – це:

- а) фінансові ресурси;
- б) майнові ресурси;
- в) інвестиційні ресурси (ІР).

49. Чи є головні критерії оптимізації співвідношення внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємства:

- а) так;
- б) ні.

50. Які банки в Україні можуть здійснювати інвестування (вкладення) у суб'єкти господарювання при наявності дозволу?

- а) комерційні банки;
- б) універсальні банки;
- в) спеціалізовані банки;
- г) інвестиційні банки;
- д) інноваційні банки.

51. Укажіть основні розділи бізнес-плану інвестиційного проекту (ІП):

- а) коротка характеристика ІП;
- б) характеристика галузі, в якій реалізується ІП;
- в) характеристика продукту (послуги);
- г) розміщення об'єкта;
- д) аналіз ринку;
- е) конкуренти;
- є) обсяг за планом та структура виробництва продукції (послуг);
- ж) забезпечення випуску продукції (послуг) основними ресурсами;
- з) стратегія маркетингу;
- и) управління реалізацією ІП;
- і) оцінка ризиків і форми їх страхування;
- й) фінансовий план;
- к) стратегія фінансування ІП.

52. Укажіть етапи аналізу ринку:

- а) характеристика потенційних споживачів даного товару (послуги);
- б) вид товарів і послуг, розглянутих в інвестиційному проекті;
- в) прогноз можливого обсягу продажу продукту в рамках ІП на 5 років;
- г) оцінка рівня та динаміки цін на продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках;

д) оцінка сучасного та запрогнозованого рівнів конкуренції на внутрішньому ринку.

53. Укажіть базові принципи оцінки ефективності реальних інвестицій:

- а) оцінка повернення інвестованого капіталу на підставі грошового потоку ІІІ;
- б) обов'язкове приведення до теперішньої вартості сум інвестованого капіталу та грошового потоку;
- в) необов'язкове приведення до теперішньої вартості суми інвестованого капіталу;
- г) вибір диференційної ставки відсотка (дисконтної ставки) у процесі дисконтування грошового потоку ІІІ;
- д) варіація форм використаної ставки відсотка для дисконтування залежно від мети оцінки.

5. Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

Проблемне питання:

Оцініть стан іноземного інвестування в економіку України.

6. Рекомендована література

- 1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 р.
- 2. Закон України "Про режим іноземного інвестування" від 19.03.96. № 94/96- ВР
- 3. Закон України "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" від 13 жовтня 1992 року, № 2673- XII.
- 4. Вовчак О. Д. Інвестування [Текст] : навч. посіб. / О. Д. Вовчак. - Львів : Новий Світ-2000, 2008. - 543 с. - Термінол. слов.: с. 520-536.
- 5. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навчальний посібник. — К.: Каравела, 2012. — 432 с.
- 6. Інвестування [Текст] : підручник / В. М. Гриньова [и др.]. - К. : Знання, 2008. - 458 с.
- 7. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. В. Майорова]; - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.
- 8. Мойсеєнко І. П. Інвестування. – К.: Знання, 2006. – 490 с.
- 9. Сазонець І. Л., Федорова В. А. Інвестування. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.
- 10. Щукін Б. М. Інвестування: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2004. – 216 с.

3. Тема заняття: **Інноваційна діяльність як об'єкт інноваційного менеджменту**

2. Мета проведення заняття

закріплення теоретичних знань, одержаних в результаті вивчення питань по інноваційній діяльності як об'єкту інноваційного менеджменту

2.1 Після виконаної роботи студент повинен

знати:

1. Сутність та поняття «інноваційний процес» та «інноваційна діяльність».
2. Етапи інноваційного процесу на макро- та мікрорівні.
3. Проблеми впровадження інноваційних процесів в організації.

вміти:

орієнтуватись у таких поняттях: Інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток

3. Короткі відомості з теоретичної частини роботи

Етапи інноваційного процесу на макро- та мікрорівні.

Інноваційний процес в організації здійснюється в кілька етапів:

- 1) генерування ідей щодо способів задоволення нових суспільних потреб;
- 2) розроблення задуму та попереднє оцінювання його ринкової привабливості;
- 3) аналіз інституційних умов реалізації задуму і супроводжувальних витрат, їх зіставлення з фінансовими можливостями організації;
- 4) конструкторське і технологічне розроблення нового товару;
- 5) пробний маркетинг (прогнозування попиту і оцінювання майбутніх вигод);
- 6) планування та організація процесу виробництва нового товару;
- 7) комерційна реалізація новинки.

Модель інноваційного процесу в окремо взятій організації дещо відрізняється від загальної. Вона охоплює шість етапів.

1. Виявлення потреби у нововведенні (виявлення і аналіз проблеми, усвідомлення потреби в нововведенні, переконання членів організації у необхідності нововведення).

2. Збирання інформації про можливі нововведення, які забезпечать розв'язання проблеми (пошук інформації щодо способів розв'язання подібних проблем, виявлення варіантів інноваційних рішень).

1. Оцінювання інноваційних проектів за критеріями здійсності і економічної доцільності (розроблення інноваційних проектів, оцінювання прогностичних результатів впровадження кожного проекту, вибір інноваційного проекту).

2. Прийняття рішення про впровадження інновації (рішення про доцільність впровадження відібраного інноваційного проекту, ухвалення рішення вищим керівництвом).

3. Впровадження нововведення (пробне впровадження; повне впровадження; використання).

4. Інституціоналізація нововведення (рутинізація, модифікація, дифузія).

4. Методичні рекомендації з виконання та оформлення (короткі рекомендації до виконання (розв'язання практичних (лабораторних) завдань; різні види практичних завдань відповідно до спеціальності (задачі, завдання, зразки тестів, вправи тощо))

Життєвий цикл інновацій

Концепцію життєвого циклу товару першим запропонував у 1965 р. американський теоретик маркетингу Теодор Левітт

Сутність її полягає в тому, що кожен новий товар проходить певний життєвий цикл, протягом якого спостерігаються зміни між обсягами його реалізації і величиною прибутку. Згідно з концепцією будь-який товар живе на ринку лише обмежений час, тривалість якого залежить від його призначення і специфічних якісних характеристик. Життєвий цикл інновації, як правило, розвивається традиційно. У деяких випадках інновація є настільки вдалою, що її життєвий цикл триває довго. Йдеться про бум на продукт або тривале захоплення. Проте новинка може виявитися невдалою: споживач, спершу зацікавившись, невдовзі втрачає до неї інтерес. Може трапитися й так, що раптовий інтерес до новинки, обумовлений вдалою рекламою, перетворить її на товар, яким захопляться усі. Але через певний час мода на нього минає, і життєвий цикл завершується. Інтерес до продукту може мати також сезонний характер, тобто попит зростає у певний сезон. Часто новації існують у численних модифікаціях. Вдосконалення базової ідеї, краще дизайнерське рішення сприяють продовженню життєвого циклу інновації, відновленню попиту на неї.

Отже, життєвий цикл інновації — це період її перебування у межах фірми-інноватора або кількох фірм, які створюють новацію, та поза її межами, коли інновація використовується іншими.

За великого потенціалу інновація, як правило, поширюється за межі підприємства шляхом дифузії (лат. *diffusio* — поширення). Це особливо характерно для технологічних інновацій. Поширення інновацій у різних галузях економіки відображає логістична крива, яку називають S-подібною. Вона моделює процес переходу від одного відносно стабільного стану галузі до іншого, процес радикальних змін, який супроводжує інноваційну діяльність підприємств галузі, і відображає етапи життєвого циклу інновації: зародження, дифузії і занепад. технічних досягнень для підвищення продуктивності та результативності соціально-економічної системи.

5. Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1.Що розуміється під організацією здійснення інновацій?

2.Розкрийте сутність поняття «управління інноваціями»

3.Від чого залежить успішне управління інноваціями?

6. Рекомендована література

1. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. — К. : ЦУЛ, 2003. — 439с.
2. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. — Суми : Університетська книга, 2010. — 281 с.
3. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / Київський національний економічний ун-т. — К. : КНЕУ, 2003. — 502с.
4. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / П.П. Микитюк. — К. : Центр навчальної літератури, 2007. — 400 с.

4. Тема заняття: Державна підтримка інноваційної діяльності

2. Мета проведення заняття

закріплення теоретичних знань, одержаних в результаті вивчення питань по державній підтримці інноваційної діяльності

2.1 Після виконаної роботи студент повинен

знати:

1. Ринкові механізми у галузі наукової та науково-технічної діяльності.
2. Національна інноваційна система.
3. Основними завданнями інноваційної політики держави
4. Основні засади державної інноваційної політики в аграрній сфері України
5. Світовий досвід стимулювання інноваційної діяльності та захисту інтелектуальної власності.

вміти:

орієнтуватись у таких поняттях: *Інноваційна інфраструктура, сфера інноваційної діяльності, ринок новацій, інтелектуальний продукт, інтелектуальна власність, бізнес-інкубатор, технопарк, технополіс*

3. Короткі відомості з теоретичної частини роботи

4. Методичні рекомендації з виконання та оформлення (короткі рекомендації до виконання (розв'язання практичних (лабораторних) завдань; різні види практичних завдань відповідно до спеціальності (задачі, завдання, зразки тестів, вправи тощо))

Теорія підривних інновацій Клейтона Крістенсена

Він виділяє три типи інновацій: *підтримуючі інновації, «підривні» інновації для нижніх секторів ринку та «підривні» інновації, призначені для нових ринків*. Підтримуючі інновації ведуть компанії за усталеною траєкторією удосконалень. Ці удосконалення торкаються вже існуючих продуктів. «Підривні» інновації пропонують, як правило, оцінити нові продукти чи нові

якості продукту. Завдяки «підривним» інноваціям або створюються нові ринки, або перебудовуються вже існуючі

Модель стимулів та можливостей Клейтона Крістенсена передбачає, що інновації процвітають тоді, коли у компаній є не лише стимули, але й можливості для того, щоб розробляти ці інновації. Використання моделі стимулів і можливостей дозволяє указати на перепони, які гальмують розвиток інновацій.

Головними проблемами, які сьогодні суттєво стримують темпи інноваційного розвитку аграрної сфери в Україні є:

недосконалість нормативно-правової бази щодо регулювання інноваційної діяльності, відсутність скоординованого управління інноваційними процесами на всіх рівнях; брак фінансової підтримки для впровадження інновацій, проблема висококваліфікованих управлінських кадрів, здатних управляти інноваціями. Інновації нині постають не лише основним джерелом економічного розвитку, конкурентоспроможності й утвердженню лідерських позицій країни в світовому просторі, а й інструментом у вирішенні проблем, які виникають перед суспільством. Процес упровадження інновацій потребує послідовної державної політики.

Основними засадами державної інноваційної політики в аграрній сфері є:

прийняття політичних рішень, які прискорюють «підривні» процеси в аграрній галузі (2) створення потрібних умов і стимулів для генерування інновацій; (3) виявлення проривних інновацій, експериментальне визначення меж їхнього застосування в локальних умовах та масового упровадження; (4) адекватне оцінювання наслідків від упровадження кожної інновації та розробка дієвих технологій відсіювання фіктивних інновацій на початковому етапі; (5) забезпечення масштабного охоплення інноваційними процесами аграрного сектору в усіх регіонах.

Система методів державного регулювання інноваційної діяльності в Україні

1. Правові методи. Ці методи чинять регулюючий вплив через правове регламентування конкретних видів діяльності (створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки інноваційної діяльності), законодавче забезпечення прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності (наприклад, прав на об'єкти інтелектуальної власності), систему державних стандартів і методів прямого адміністрування (ліцензування, патентування, квотування тощо). Так, система жорстких стандартів на якість продуктів харчування дала поштовх розвитку фірм, що спеціалізуються на їхній сертифікації.

2. Організаційно-економічні методи. За допомогою методів даної групи держава регулює і стимулює розвиток пріоритетних галузей, виробництво певних видів товарів, розвиток науки і техніки, інвестиційну й інноваційну діяльність, що, у свою чергу, надає можливість розвитку підприємницьких структур і окремих суб'єктів господарської діяльності (хоча в умовах України цей механізм далекий від досконалості). Одну з вирішальних ролей у забезпеченні успіху інноваційної діяльності відіграє її інфраструктурне забезпечення (п. 4.3), яке забезпечує ефективну взаємодію суб'єктів

інноваційного

процесу.

3. Методи планування. Це методи, які передбачають проведення плано-водслідницьких робіт, що передують соціально-економічному інноваційному розвитку. Методи даної групи стимулюють розвиток певних галузей, регіонів, видів діяльності, чим, у свою чергу, стимулюється розроблення інновацій різного рівня й інноваційний шлях розвитку в цілому. Так, наприклад, наявність державного замовлення на виробництво деяких видів сільськогосподарської продукції, стимулює їх виробництво, надаючи сільськогосподарським підприємствам можливості розвитку.

4. Методи політичного регулювання. На інноваційний розвиток впливають шляхом надання різного роду прав і свобод: права займатися підприємницькою діяльністю, права на власність, надання певного правового статусу окремим територіям (вільні економічні зони, офшорні зони, що стимулюють розвиток конкретних регіонів і видів діяльності). Крім того, політичні партії, що борються за владу, формують програми розвитку, у т.ч. інноваційного, які реалізуються (хоча б в основних рисах) у випадку перемоги.

5. Методи соціального регулювання. Вони впливають на розвиток ринку певних видів товарів через суспільні рухи ("зелені"), різні недержавні організації (наприклад, професійні асоціації). Цей вплив може як стимулювати розвиток, так і протидіяти йому.

5. Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Які заходи державного стимулювання і регулювання інноваційної діяльності застосовуються у провідних країнах світу?
2. Охарактеризувати систему методів державного регулювання інноваційної діяльності в Україні.
3. Як відбувається правове регулювання інноваційної діяльності в Україні?
4. Що таке інноваційна інфраструктура, які її елементи і функції?
5. Якими є елементи фінансово-економічного супроводу інноваційної діяльності?
7. Які є органи сертифікації інноваційної продукції та органи захисту прав інтелектуальної власності?
8. Як відбуваються експертиза та сприяння просуванню на ринок інноваційних проектів?
10. Що таке технопарки та бізнес інкубатори? Яка їх роль у забезпеченні сприятливого інноваційного клімату?
11. На основі чого розробляється і здійснюється державна інноваційна політика
12. Назвіть головні проблеми, які сьогодні суттєво стримують темпи інноваційного розвитку аграрної сфери в Україні

(1)Рекомендована література

1. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>
2. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України від 13 липня 1999 р. № 916-XIV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=916-14>
3. Про наукову і науково-технічну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12>
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=433-15>
5. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України від 27 червня 2007 р. № 1244-V. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1244-16>
6. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006. – № 22, ст. 182. – С. 809-815.
7. Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р. – Режим доступу : <http://www.ovu.com.ua/articles/1625-pro-shvalennya-kontseptsiyi-rozvitku-natsionalnoyi>
8. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.. — К. : ЦУЛ, 2003. — 439с.
9. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / П.П. Микитюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.

5. Тема заняття: **Організаційні форми інноваційної діяльності**

2. Мета проведення заняття

закріплення теоретичних знань, одержаних в результаті вивчення питань по організаційним формам інноваційної діяльності

2.1 Після виконаної роботи студент повинен знати:

1. Особливості менеджменту в наукових організаціях і малих інноваційних підприємствах.
2. Малий інноваційний бізнес, життєвий цикл і тенденції розвитку.
3. Інноваційні венчурні фонди. Роль венчурного бізнесу в розвитку інноваційної діяльності.

4. Організація впровадження й трансферу наукових інновацій.

вміти:

орієнтуватись у таких поняттях: *«Венчурні фірми», «трансфер інновацій»*

3. Короткі відомості з теоретичної частини роботи

4. Методичні рекомендації з виконання та оформлення (короткі рекомендації до виконання (розв'язання практичних (лабораторних) завдань; різні види практичних завдань відповідно до спеціальності (задачі, завдання, зразки тестів, вправи тощо))

5. Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Як виникає задум нових товарів: внаслідок цілеспрямованого пошуку чи випадково?
2. У чому відмінність понять «інноваційний процес», «інноваційна діяльність»?
3. Визначте основні напрями розвитку трансферу інновацій.
4. У чому особливість діяльності венчурних фірм?
5. Охарактеризуйте тенденції розвитку малого інноваційного бізнесу

6. Рекомендована література

1. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. — К. : ЦУЛ, 2003. — 439с.

2. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми : Університетська книга, 2010. – 281 с.
3. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / Київський національний економічний ун-т. — К. : КНЕУ, 2003. — 502с.
4. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / П.П. Микитюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.

2. Мета проведення заняття

закріплення теоретичних знань, одержаних в результаті вивчення питань по управлінню інноваційним розвитком організації.

2.1 Після виконаної роботи студент повинен

знати:

1. Типи інноваційних стратегій в управлінні організацією.
2. Сутність поняття «інноваційний розвиток».
3. Концепція технологічних укладів С.Глазьева.
4. Стан інноваційного розвитку України.
5. Інноваційність організації. Принципи управління інноваційним розвитком організації.

вміти:

орієнтуватись у таких поняттях: «Інноваційна стратегія», «інноваційний розвиток», «прогресивний інноваційний розвиток», «регресивний інноваційний розвиток», «інноваційність організації»

3. Короткі відомості з теоретичної частини роботи

Три генеральні цінності ділової організації – керованість, інноваційність, клієнтоорієнтованість виокремлює А. Пригожин. Керованість означає деяку міру у співвідношенні керуючої й керованої підсистем організації, той ступінь контролю, який перша із них може поширювати на другу, охоплювати її.

Інноваційність вчений трактує як здатність організації породжувати новизну і здійснювати нововведення. У якійсь мірі вона є антиподом керованості, оскільки нововведення нерідко знижують керованість (на якийсь час), але і без них керованість стає дисфункціональною. А. Пригожин зазначає, що інноваційність організації виявляється:

- у відкритості змінам (мислення, поведінки, продукту тощо);
- проактивності управління, тобто орієнтації не стільки на слідування за попитом, скільки на вплив на попит; не просто чутливість до сигналів ринку, а виробництво нових сигналів для нього;
- якості управлінської волі, тобто вмінню керівника доводити інноваційні процеси до повного завершення.

Клієнтоорієнтованість організації – це відповідність потребам, тенденціям ринку, привабливість її продуктів для клієнтури

Підприємство, що стало на інноваційний шлях розвитку, повинне функціонувати згідно з такими принципами:

- ***адаптивності*** – прагнення до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності господарюючого суб'єкта і зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем);

- ***динамічності*** – динамічне приведення у відповідність цілей і спонукальних мотивів (стимулів) діяльності підприємства (у тому числі його власників, менеджерів, фахівців, працівників);

- ***самоорганізації*** – самостійне забезпечення підтримання умов функціонування, тобто підтримка обміну ресурсами (інформаційними,

матеріальними, фінансовими) між елементами системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем;

- *саморегуляції* – коригування системи управління діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування;

- *саморозвитку* – самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства (відповідно до його місії і прийнятої мотивації діяльності).

За цими принципами має функціонувати і система управління інноваційним розвитком торговельного підприємства.

Управління інноваційним розвитком повинне орієнтуватися на досягнення визначених цілей (завоювання більшої частки ринку, збільшення прибутку в поточному періоді чи в перспективі, забезпечення високих темпів сталого економічного розвитку і т. ін.) в умовах конкурентного середовища, коли цілі інших господарюючих суб'єктів можуть з ними не збігатися (і, як правило, не збігаються). Це протиріччя слід належним чином враховувати, узгоджуючи намічені цілі з можливостями їхнього досягнення.

4. Методичні рекомендації з виконання та оформлення (короткі рекомендації до виконання (розв'язання практичних (лабораторних) завдань; різні види практичних завдань відповідно до спеціальності (задачі, завдання, зразки тестів, вправи тощо))

5. Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

Доповіді:

1. Суть, мета інноваційного менеджменту. Основні цілі інноваційного менеджменту. Напрями інноваційного менеджменту.

2. Поняття інновацій. Різноманітні аспекти їх впливу на економічну суспільну систему. Нерівномірність інноваційної активності. Два теоретичних підходи до механізму первинних інновацій.

3. Класифікація інновацій.

4. Еволюція інноваційних теорій. Теорія "довгих хвиль" Кондратьєва.

5. Класична теорія нововведень.

6. Неокласична теорія нововведень.

7. Теорія прискорення.

6. Рекомендована література

1. Галиця І.О. Що ж таке інноваційний розвиток? / І.О Галиця // Економіка та держава. – 2003. – № 10. – С. 32-33.

2. Гаман М.В. Державне регулювання інноваційного розвитку України : моногр. / М.В. Гаман. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 386 с.

3. Гаман М.В. Державне управління інноваціями: Україна та зарубіжний досвід: моногр. / М.В. Гаман. – К. : Вікторія, 2004. – 311 с.

4. Глазьев С.Ю. Развитие российской экономики в условиях глобальных технологических сдвигов : научный доклад к обсуждению на заседании экономической сессии Отделения общественных наук РАН. – [Электронный ресурс] / С.Ю.Глазьев. – Веб-сайт С.П.Курдюмова. – Режим доступа : <http://spkurdyumov.narod.ru/GlazyevSUr.htm>
5. Дудар Т. Г. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Дудар Т. Г., Мельниченко В. В.. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 250 с.
6. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : навч. посіб. / С.М. Ілляшенко. – Суми : «Університетська книга», 2003. – 278 с.
7. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / П.П. Микитюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
8. Онікієнко В.В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України : моногр. / В.В. Онікієнко, Л.М. Ємельяненко, І.В. Терон. – К., 2006. – 480 с.

7. Тема заняття: Управління інноваційним проектом

2. Мета проведення заняття

закріплення теоретичних знань, одержаних в результаті вивчення питань по управлінню інноваційним проектом

2.1 Після виконаної роботи студент повинен

знати:

- 1.Інноваційний проект: сутність поняття.
2. Життєвий цикл інноваційного проекту. Фінансування інноваційного проекту.
- 3.Принципи управління інноваційними проектами.
- 4.Управління реалізацією інноваційних проектів.
- 5.Ресурсне забезпечення інноваційного проекту. Інформаційне забезпечення. Інвестиційне забезпечення

вміти:

орієнтуватись у таких поняттях: «Інноваційний проект», «життєвий цикл інноваційного проекту», принципи управління інноваційними проектами.

3. Короткі відомості з теоретичної частини роботи

Принцип ієрархічності організації інноваційних процесів і процесів управління ними допускає їхнє подання з різним ступенем діяльності, що відповідає певному рівню ієрархії. Усі рівні діяльності погоджуються один з одним так, що нижчестоящий рівень підкоряється вищестоящому, а стани (прийняті рішення, мета, проміжні і кінцеві результати) процесу на вищестоящому рівні обов'язкові при визначенні станів на нижчестоящому.

Принцип багатоваріантності при виробленні управлінських рішень. Інноваційні процеси протікають під сильним впливом невизначених факторів, які необхідно враховувати в процесі управління. Для зниження ступеня

невизначеності необхідний перехід до різноманітної підготовки альтернативних рішень про вибір складу кінцевих цілей проектів, альтернативних способів їхнього досягнення варіантів комплексного забезпечення робіт, включаючи різний склад виконавців, вартість і тривалість виконання робіт, матеріально технічні ресурси й умови стимулювання виконавців.

Принцип системності, що полягає в розробці сукупності заходів, необхідних для реалізації проекту (організаційно-економічних, законодавчих, адміністративних, технологічних і т.д.), у взаємозв'язку з концепцією розвитку країни в цілому.

Принцип комплексності. Тут мається на увазі, що розробка окремих пов'язаних між собою елементів проектної структури, що забезпечують досягнення підцілей, повинна здійснюватися відповідно до генеральної (загальної) мети того чи іншого проекту.

Принцип забезпеченості (збалансованості), який полягає в тому, що всі заходи, передбачені в проекті, повинні бути забезпечені різними видами необхідних для його реалізації ресурсів: фінансових, інформаційних, матеріальних, трудових.

4. Методичні рекомендації з виконання та оформлення (короткі рекомендації до виконання (розв'язання практичних (лабораторних) завдань; різні види практичних завдань відповідно до спеціальності (задачі, завдання, зразки тестів, вправи тощо).

Концепція інноваційного проекту повинна визначати варіанти його реалізації, формувати основні цілі й очікувані кінцеві результати, оцінювати конкурентоспроможність і перспективність результатів проекту, а також оцінювати можливу ефективність інноваційного проекту. У процесі розробки концепції інноваційного проекту можна виділити такі етапи:

- формування інноваційної ідеї і постановка мети проекту;
- маркетингові дослідження ідеї проекту;
- структуризація проекту;
- аналіз ризику і невизначеності;
- вибір варіанта реалізації проекту

Маркетингові дослідження ідеї проекту. Паралельно з формуванням інноваційної ідеї проекту проводяться її маркетингові дослідження. Метою цього етапу є визначення сфери впливу проекту на розвиток народного господарства і, як наслідок, кількісне уточнення мети проекту і завдань за окремими періодами.

Аналіз ризику і невизначеності. Однією з найбільш істотних особливостей інноваційних проектів є те, що виконання проектів здійснюється в умовах ризику і невизначеності. При цьому під невизначеністю розуміється неповнота чи неточність інформації про умови реалізації проекту, у тому числі про пов'язані з ними витрати і результати. Невизначеність, пов'язана з можливістю виникнення в ході реалізації проекту несприятливих ситуацій і наслідків, характеризується поняттям ризику.

Вибір варіанта реалізації інноваційного проекту. Вибір з наявних варіантів інноваційного проекту найбільш життєздатного являє собою одну з найбільш відповідальних процедур розроблення проекту. Основні завдання цього етапу:

- встановлення основних критеріїв (показників) ефективності інноваційного проекту;
- розрахунок показників ефективності альтернативних варіантів проекту з урахуванням імовірності їхньої реалізації;
- порівняння і вибір варіанта інноваційного проекту для реалізації.

Точка безбитковості характеризує обсяг продаж, при якому валова виручка від реалізації продукції збігається з валовими витратами виробництва. Валові витрати являють собою суму постійних (тобто не змінюваних протягом значного часу і не залежних від зміни обсягів виробництва і продаж) витрат і перемінних (величина яких змінюється пропорційно зміні обсягів виробництва і продаж). Для підтвердження життєздатності проекту (варіанта проекту) необхідно, щоб значення точки безбитковості було менше від значень номінальних обсягів виробництва і продаж. Чим далі від них значення точки безбитковості (у %), тим стійкіший проект.

Таким чином, розробка концепції інноваційного проекту охоплює проведення досліджень і всіх етапів техніко-економічного обґрунтування інноваційного проекту (від визначення мети до вибору найефективнішого варіанта її досягнення).

5. Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Як співвідносяться поняття «інновація» та «інноваційний проект»?
2. Які особливості управління реалізацією інноваційних проектів?

3. Які позиції визначаються в концепції інноваційного проекту?

6. Рекомендована література

1. Василенко В.О., Інноваційний менеджмент: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.. Василенко В.О., Шматько В.Г. — К. : ЦУЛ, 2003. — 439с.
2. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / П.П. Микитюк. — К. : Центр навчальної літератури, 2007. — 400 с.
3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : моногр. / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. — Суми : Університетська книга, 2010. — 281 с.
4. Скібіцький О.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / О.М.Скібіцький. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 408 с.
5. Батенко Л. П. Управління проектами [Текст] : навч. посібник / Л. П. Батенко, О. А. Загородніх, В. В. Ліщинська ; М-во освіти і науки України, Київський нац. екон. ун-т. - К. : КНЕУ, 2005. - 231 с.
6. Тарасюк Г. М. Управління проектами [Текст] : навч. посібник / Г. М. Тарасюк. - 3-тє вид. - К. : Каравела, 2009. . - 320 с.

8. Тема заняття: Управління ризиками в інноваційній діяльності

2. Мета проведення заняття

закріплення теоретичних знань, одержаних в результаті вивчення питань по управлінню інноваційним проектом

2.1 Після виконаної роботи студент повинен

знати:

1. Управління проектними ризиками.
2. Ризики інноваційних проектів
3. Зони ризиків
4. Етапи циклу управління ризиками інноваційної діяльності
5. Основні методи оцінки ризиків
6. Роль шансу в теорії управління ризиками

вміти:

орієнтуватись у таких поняттях: «Корисність інновації», «ризик», «зона ризику», «управління ризиками», «цикл управління ризиками», «шанс».

3. Короткі відомості з теоретичної частини роботи

Принцип ієрархічності організації інноваційних процесів і процесів управління ними допускає їхнє подання з різним ступенем діяльності, що відповідає певному рівню ієрархії. Усі рівні діяльності погоджуються один з одним так, що нижчестоящий рівень підкоряється вищестоящому, а стани (прийняті рішення, мета, проміжні і кінцеві результати) процесу на вищестоящому рівні обов'язкові при визначенні станів на нижчестоящому.

Принцип багатоваріантності при виробленні управлінських рішень. Інноваційні процеси протікають під сильним впливом невизначених факторів, які необхідно враховувати в процесі управління. Для зниження ступеня

невизначеності необхідний перехід до різноманітної підготовки альтернативних рішень про вибір складу кінцевих цілей проєктів, альтернативних способів їхнього досягнення варіантів комплексного забезпечення робіт, включаючи різний склад виконавців, вартість і тривалість виконання робіт, матеріально технічні ресурси й умови стимулювання виконавців.

Принцип системності, що полягає в розробці сукупності заходів, необхідних для реалізації проєкту (організаційно-економічних, законодавчих, адміністративних, технологічних і т.д.), у взаємозв'язку з концепцією розвитку країни в цілому.

Принцип комплексності. Тут мається на увазі, що розробка окремих пов'язаних між собою елементів проєктної структури, що забезпечують досягнення підцілей, повинна здійснюватися відповідно до генеральної (загальної) мети того чи іншого проєкту.

Принцип забезпеченості (збалансованості), який полягає в тому, що всі заходи, передбачені в проєкті, повинні бути забезпечені різними видами необхідних для його реалізації ресурсів: фінансових, інформаційних, матеріальних, трудових.

5. Методичні рекомендації з виконання та оформлення (короткі рекомендації до виконання (розв'язання практичних (лабораторних) завдань; різні види практичних завдань відповідно до спеціальності (задачі, завдання, зразки тестів, вправи тощо).

Концепція інноваційного проєкту повинна визначати варіанти його реалізації, формувати основні цілі й очікувані кінцеві результати, оцінювати конкурентоспроможність і перспективність результатів проєкту, а також оцінювати можливу ефективність інноваційного проєкту. У процесі розробки концепції інноваційного проєкту можна виділити такі етапи:

- формування інноваційної ідеї і постановка мети проєкту;
- маркетингові дослідження ідеї проєкту;
- структурування проєкту;
- аналіз ризику і невизначеності;
- вибір варіанта реалізації проєкту

Маркетингові дослідження ідеї проєкту. Паралельно з формуванням інноваційної ідеї проєкту проводяться її маркетингові дослідження. Метою

цього етапу є визначення сфери впливу проекту на розвиток народного господарства і, як наслідок, кількісне уточнення мети проекту і завдань за окремими періодами.

Аналіз ризику і невизначеності. Однією з найбільш істотних особливостей інноваційних проектів є те, що виконання проектів здійснюється в умовах ризику і невизначеності. При цьому під невизначеністю розуміється неповнота чи неточність інформації про умови реалізації проекту, у тому числі про пов'язані з ними витрати і результати. Невизначеність, пов'язана з можливістю виникнення в ході реалізації проекту несприятливих ситуацій і наслідків, характеризується поняттям ризику.

Вибір варіанта реалізації інноваційного проекту. Вибір з наявних варіантів інноваційного проекту найбільш життєздатного являє собою одну з найбільш відповідальних процедур розроблення проекту. Основні завдання цього етапу:

- встановлення основних критеріїв (показників) ефективності інноваційного проекту;
- розрахунок показників ефективності альтернативних варіантів проекту з урахуванням імовірності їхньої реалізації;
- порівняння і вибір варіанта інноваційного проекту для реалізації.

Точка безбитковості характеризує обсяг продаж, при якому валова виручка від реалізації продукції збігається з валовими витратами виробництва. Валові витрати являють собою суму постійних (тобто не змінюваних протягом значного часу і не залежних від зміни обсягів виробництва і продаж) витрат і перемінних (величина яких змінюється пропорційно зміні обсягів виробництва і продаж). Для підтвердження життєздатності проекту (варіанта проекту) необхідно, щоб значення точки безбитковості було менше від значень номінальних обсягів виробництва і продаж. Чим далі від них значення точки безбитковості (у %), тим стійкіший проект.

Таким чином, розробка концепції інноваційного проекту охоплює проведення досліджень і всіх етапів техніко-економічного обґрунтування інноваційного проекту (від визначення мети до вибору найефективнішого варіанта її досягнення).

5. Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Розкрийте сутність понять «ризик», «управління проектними ризиками».
2. Коли виникає ризик в організаціях?
3. Від чого залежить успіх будь-якого інноваційного проекту?
4. Визначте основні цілі управління ризиками в інноваційній діяльності.
5. Розкрийте сутність поняття «зона ризику». Охарактеризуйте зони ризику.
6. Як Ви розумієте сутність поняття «шансу» в теорії управління ризиками?

7. Рекомендована література

1. Батенко Л. П. Управління проектами [Текст] : навч. посіб. / Л. П. Батенко, О. А. Загородніх, В. В. Ліщинські. - К. : КНЕУ, 2005. - 231 с.
2. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл./ В.О Василенко, В.Г. Шматько. — К. : ЦУЛ, 2003. — 439с.
3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : моногр. / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми : Університетська книга, 2010. – 281 с.
4. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / П.П. Микитюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
5. Скібіцький О.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / О.М.Скібіцький. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 408 с.
6. Тарасюк Г. М. Управління проектами [Текст] : навч. посіб. / Г. М. Тарасюк. - 3-тє вид. - К. : Каравела, 2009. - 320 с.